

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ

Αναδιφώντας το χθες (144) Τρία χρόνια χωρίς τον Γιώργο Π. Εκκεκάκη Επισκόπηση του επιφυλλιδογραφικού έργου του (II)

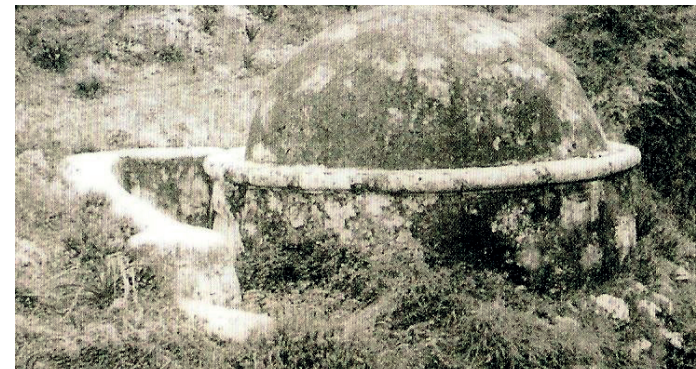

Συνεχίζουμε και σήμερα με την επισκόπηση του επιφυλλιδογραφικού έργου του Γιώργου Π. Εκκεκάκη, τα τρία χρόνια από την εκδημία του οποίου συμπληρώθηκαν την εβδομάδα που πέρασε. Υπενθυμίζω ότι πρόκειται για περισσότερες από 300 εργασίες, δημοσιευμένες κατά κύριο λόγο και στις τρεις εφημερίδες του Ρεθύμνου, αλλά και σε περιοδικά («Αναζητήσεις», «Κρητολογικά Γράμματα», «Διαδρομές» κ.ά.) και σε εφημερίδες της υπόλοιπης Κρήτης, όπως θα δούμε παρακάτω.

Την προηγούμενη εβδομάδα προσπαθήσαμε να χωρίσουμε το έργο του αυτό σε κατηγορίες θεμάτων, με τα οποία απασχολήθηκε ακριβώς τρεις δεκαετίες, από το 1987 που ξεκίνησε μέχρι τον θάνατό του το 2017. Είδαμε ότι τέτοια θέματα συνεχούς απασχόλησης ήταν οι εκδόσεις του Ερωτόκριτου, η συμμετοχή του Ρεθύμνου στην Αναγέννηση των γραμμάτων, η κρητική βιβλιογραφία από το 1499 μέχρι το 1944, ο γεωγραφικός προσδιορισμός του Αρίου, το Αρκάδι και η εθελουσία του, η ρωσική κατοχή του Ρεθύμνου και οι περιηγητικές εντυπώσεις από την Κρήτη κατά την περίοδο 1415-1940. Σήμερα θα δούμε ότι τα παραπάνω επτά θέματα δεν ήταν τα μόνα.

Ονοματολογικές εργασίες. Και με αυτόν τον τομέα ασχολήθηκε ο αείμνηστος συμπολίτης, με εστίαση οπωσδήποτε στο Ρέθυμνο και στη διοικητική του περιφέρεια. Η ενασχόλησή του αυτή ξεκίνησε με το άρθρο «Δρόμιξο - Δρύμιοκος» (υποκατάσταση αρχαίων από αρχαιοφανείς), στο περιοδικό «Αναζητήσεις» το 1993 και συνεχίστηκε με «Τα ονόματα των ρεθεμνιώτικων χωριών κατά Coronelli» στα «Κρητολογικά Γράμματα» το 1994 και με το άρθρο «Γύρω από τα τοπωνύμια της περιοχής Αρίου», θέμα το οποίο ανέπτυξε πλήρως στη συνέχεια στο βιβλίο του «Το χωριό Πηγή του Ρεθύμνου».

Εργασίες σχετικές με την ιστορική τοπογραφία Ρεθύμνου. Πάμπολλες είναι οι σχετικές εργασίες, με πρώτη χρονολογικά εκείνη με τον τίτλο «Η Μάνα του νερού! Μια πηγή που υδρεύει την πόλη μας τώρα και αιώνες» το 1995. Ακολούθησε το ίδιο έτος εκείνη με τον τίτλο «Η Σοχώρα - Η Μαρμαρόπορτα - Οι Ρωσικοί Στρατώνες» και το επόμενο έτος «Μια πληροφορία του Παύλου Βλαστού αυτολόγιστα σημαντική για την ανίχνευση του ιστορικού παρελθόντος της πόλης μας». Το 1997 δημοσίευσε την εργασία «Και το Τούρκικο Σχολείο του Ρεθύμνου είναι έργο Χριστιανού» και το 2000 «Το χερσαίο τείχος». Ακολούθησε στα 17 χρόνια του 21^{ου} αιώνα που έζησε πλήθος σχετικών δημοσιευμάτων.

Εργασίες με τον υπέρτιτλο «Τιμημένοι και ξεχασμένοι». Η σειρά αυτή άρθρων αναφέρεται σε Ρεθεμνιώτες που στην εποχή τους τιμήθηκαν αλλά στη συνέχεια υπέπεσαν σε απόλυτη αφάνεια. Σημειώνω τους τρεις πρώτους τίτλους: «Φημισμένοι Ρεθεμνιώτες και...αδικημένοι: 1. Εμμανουήλ Παπα-Μαρουλιανός (π. 1825-1909)», το 1997, «2. Μάξιμος Δ. Δασκαλάκης (ένας νεαρός από το Ρέθυμνο που γελιοποιήσε την τουρκική Διοίκηση)» και «3. Μάρκος Καλούδης». Ακολούθησαν πολλές ακόμα σχετικές εργασίες.

Εργασίες ανάδειξης της εικόνας σε ιστορικό τεκμήριο. Ο Γιώργος Εκκεκάκης υπήρξε από τους πρώτους ιστορικούς ερευνητές που πίστεψαν στην αξία των εικόνων (φωτογραφιών, πινάκων ζωγραφικής, χαρτών κλπ.) και τις χρησιμοποίησαν ως τεκμήρια. Ήδη από το 1999 δημοσίευσε το άρθρο «Μια άγνωστη φωτογραφία της Ατσιπουλιανής Καμάρας (και η ανάγκη συγκροτήσεως ενός ηλεκτρονικού φωτογραφικού αρχείου)». Το ίδιο έτος έγραψε κι ένα άλλο με τον τίτλο «Και άλλο πίνακας με θέμα το Ρέθυμνο σε ευρωπαϊκές συλλογές. Η περίπτωση των έργων του ζωγράφου Βίνκλερ». Αργότερα ασχολήθηκε με «Εικαστικά θέματα από το Ρέθυμνο στα ευρωπαϊκά φύλλα της περιόδου 1896-98» και με «Τα σκίτσα της Mary Walker από τα Χανιά του 1870».

Έκθεση με σχέδια από φωτογραφίες. Το 1997 οργάνωσε έκθεση δικών του σχεδίων στον τότε ΕΟΜΜΕΧ, με τα οποία προσπαθούσε να ξεκαθαρίσει τι ακριβώς έδειχναν μερικές από τις πιο ταλαιπωρημένες τοπογραφικές φωτογραφίες του Ρεθύμνου. Τα επόμενα έτη δημοσίευσε πλήθος σχετικών άρθρων, μεταξύ των οποίων ήταν «Η έκθεση σχεδίων με θέμα 'Εικόνες από το παλιό Ρέθυμνο' και ο χαρακτήρας της», «Το «στεφανοχάρτι» της Κυρίας των Αγγέλων», «Οι χαμέντοι πίνακες του ζωγράφου Βίνκλερ και η αξιοσημείωτη ιστορία τους», «Το 'Άμμος η Πόρτα. Μια μικρή ιστορικοεπισκοπική πλάνη» και «Μια άγνωστη «αεροφωτογραφία» της Φορτέτζας... τετρακοσίωων ετών (!)».

Εργασίες για την περίοδο πριν και μετά την επανάσταση του 1821. Η προεπαναστατική, επαναστατική και μετεπαναστατική περίοδος υπήρξε αγαπημένη στις έρευνες του Γ. Π. Εκκεκάκη, με πλήθος σχετικών δημοσιευμάτων, από τα οποία σταχυολογώ εδώ τρία: «Τα παράξενα γεγονότα επί Κατζίτ-Οσμάν πασά του «Πινιάρη» (1812-1814) ... και μερικά σημερινά αξιοπερίεργα», «Μια παραμυθένια ιστορία χωρίς ευτυχές τέλος από το Ρέθυμνο της πρώιμης τουρκοκρατίας» και «Ρέθυμνο 1821: Νέα στοιχεία για τον μάρτυρα Επίσκοπο εκείνης της εποχής Γεράσιμο Περγιδάρη».

Εργασίες για την εκπαιδευτική ιστορία του Ρεθύμνου. Από το 1999 είχε ξεκινήσει σχετικές έρευνες και δημοσιεύσεις, όπως «Ρεθεμνιώτες άξιοι της μνήμης μας: Αλέξανδρος Σταύρου Ψαράκης (π. 1835-;)» και «Οι Αρσακείδες των κρητικών επαναστάσεων». Μετά το 2010 ασχολήθηκε περισσότερο με το θέμα των σχολικών βιβλίων και ιδιαίτερα των «κρητικών» από αυτά, στροφή στην οποία είχα βάλει κι εγώ το δαχτυλάκι μου, με επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις και αιτήσεις βοήθειας. Δυστυχώς εκείνο που είχαμε από κοινού σχεδιάσει, μια έκθεση με τα κρητικά σχολικά βιβλία, δεν προφτάσαμε να το κάνουμε. Το έκανα τελικά εν απουσία του, με τη βοήθεια της οικογενείας του, το 2018 στο Σχολικό Μουσείο του Δήμου Ρεθύμνης.

Η τοπική ιστορία των Χανίων. Ήδη από το 1992 είχε ξεκινήσει, στα «Χανιώτικα Νέα» αρχικά, στο περιοδικό «Ελλωτία» στη συνέχεια και στην εφημερίδα «Κήρυξ» τη δημοσίευση σχετικών με την χανιώτικη ιστορία εργασιών. Σημειώνω μερικά αντιπροσωπευτικά θέματα: «Αντωνούσα Ι. Καμποροπούλα. Μια πρωτόπορος από τα Χανιά που μένει στην αφάνεια», «Μια εκδήλωση που έγινε στα Χανιά την 25^η Μαρτίου 1595. Ένα άγνωστο κείμενο και μια ιστορία αστυνομικού ενδιαφέροντος», «Εικόνες από τα Χανιά του 1858: απόσπασμα από το βιβλίο του Bayard Taylor "Travels in Greece and Russia with an excursion to Crete"» και «Μια συνάντηση πριν από 100 χρόνια».

Η τοπική ιστορία του Ηρακλείου. Εξίσου μεγάλο ήταν το ενδιαφέρον του για τα ιστορικά θέματα του Ηρακλείου, με δημοσιεύσεις στις εφημερίδες «Αλλαγή», «Πατρίς» και «Μεσόγειος». Σημειώνω ενδεικτικούς τίτλους: «Ένα άγνωστο περιηγητικό κείμενο για το Ηράκλειο του 1858» και «Ένα εικόνημα σε... τζαμί του Ηρακλείου» Το τελευταίο αυτό άρθρο προκάλεσε έξαρση του σχετικού ενδιαφέροντος και συνεχίστηκε με αρκετά ακόμη. Να σημειώσουμε ότι ο ζωγράφος της «περίεργης» αυτής εικόνας είχε ζωγραφίσει και μία με τη σκηνή της ανατίναξης της πυριτιδαποθήκης του Αρκαδίου, απεικονίζοντας ως πυρπολή τον «νέο αγένειο», που κινδύνευε να ανατινάξει και τις σχέσεις μεταξύ Κατωμεριών και Ανωγειών!

Η τοπική ιστορία του Λασιθίου. Η τοπική ιστορία του διαμερίσματος Λασιθίου δεν μπορούσε να μείνει έξω από τον κύκλο ενδιαφερόντων του. Αρκετά ήταν τα άρθρα που δημοσίευσε στο περιοδικό «Αμάθεια» της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Νομού Λασιθίου, με τίτλους, όπως «Ένα βιβλίο για την Κρήτη που δεν τυπώθηκε ποτέ» και «Ένα άγνωστο κείμενο για την επανάσταση του 1821 στην Κρήτη».

Μνήμη Γιώργη Δρανδάκη

Δύο σημαντικοί για το Ρέθυμνο άνθρωποι πέθαναν τον τελευταίο καιρό, ο Γιώργος Δρανδάκης και ο Ευάγγελος Σπανδάγος. Ο Γ. Δρανδάκης εργάστηκε ως δικηγόρος και υπήρξε ενεργός παράγων της κοινωνικοπολιτικής ζωής της πόλης, με θητείες μεταξύ άλλων στον Δικηγορικό Σύλλογο, στην Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία, στον Σύλλογο Επιστημόνων, στην Πνευματική Εστία, στο Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης και αλλού, όπως βέβαια και στο Δημοτικό Συμβούλιο. Ήταν αδελφός του βυζαντινολόγου Νικόλαου Δρανδάκη (μαζί στη φωτογραφία), τον οποίο τιμήσαμε μετά θάνατον στο Σχολικό Μουσείο το έτος 2017. Ο Δήμος Ρεθύμνης και πολλοί άλλοι φορείς έπραξαν με ψηφίσματά τους τα δέοντα, προς τον συμπολίτη, που τους υπηρέτησε με ανιδιοτέλεια και αφοσίωση.

Μνήμη Ευάγγελου Σπανδάγου

Πριν από λίγο καιρό πέθανε επίσης ένας από τους πιο δραστήριους Ρεθεμνιώτες του πνεύματος, ο Ευάγγελος Σπανδάγος. Είχε υπηρετήσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στο Πειραματικό Λύκειο του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ ταυτόχρονα συνέγραψε πλήθος βιβλίων, περιεχομένου κατά κύριο λόγο ιστορίας των μαθηματικών, αλλά και μετέφρασε και δημοσίευσε κριτικά 38 αυθεντικά έργα αρχαίων Ελλήνων Μαθηματικών. Είχε τιμηθεί εν ζωή από προηγούμενη δημοτική αρχή το 2002, όπως και από την Κοινότητα Ελεύθερας και τους Ρεθεμνιώτες μαθηματικούς για την ανάδειξη του έργου του Διογένη του Απολλωνιάτη. Η σημερινή δημοτική αρχή παρέλειψε να εκδώσει ψηφίσμα, πράγμα που οφείλει να κάνει. Εστώ και εκ των υστέρων. Άλλωστε δεν θα έχει, κι αυτή και οι επόμενες, ευκαιρίες να τιμήσει πολλούς ανθρώπους που έχουν εκδώσει 165 βιβλία!

Πρόταση ανάγνωσης

Στην, όπως και στα «Ρεθεμνιώτικα Νέα», φιλόξενη εφημερίδα «Ρέθεμνος» του προσεχούς Σαββατοκύριακου, θα φιλοξενηθεί ένα εκτεταμένο άρθρο μου, με θέμα τις οφειλές μας προς στον Γιώργο Π. Εκκεκάκη: οφειλές των Δήμων Ρεθύμνης και Αμαρίου, της Μονής Αγίας Τριάδας Τζαγκαρόλων, της Ομοσπονδίας Σωματείων Επαρχίας Αμαρίου, των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης, της Αντιπεριφέρειας Ρεθύμνου, της ΙΑΕΡ, των πνευματικών ανθρώπων του τόπου και, πάνω απ' όλα, της Βιβλιοθήκης μας. Η Ομοία επί επτά χρόνια τώρα δεν έχει σταθεί ικανή να παραλάβει (λόγω έλλειψης ...ραφιών!) την πολύτιμη παρακαταθήκη του εκλιπόντος συμπολίτη, την μεγαλύτερη στην πραγματικότητα κρητολογική βιβλιοθήκη στον κόσμο.

* Ο Χάρης Στρατιδάκης είναι Δρ Παιδαγωγικής-ιστορικός ερευνητής-συγγραφέας, stharis@yahoo.gr, 2831055031